IMPACTUL RĂZBOIULUI DIN UCRAINA ASUPRA POLITICII EXTERNE A UNIUNII EUROPENE

THE IMPACT OF THE WAR IN UKRAINE ON THE FOREIGN POLICY OF THE EUROPEAN UNION

Liliana BENIUC, ORCID: 0000-0002-1094-2662
Universitatea de Stat din Moldova

CZU: 327:061.1EU:355.4(470:477) e-mail: beniucliliana77@gmail.com

Invazia militară a Federației Ruse în Ucraina reprezintă cea mai gravă criză de securitate a Europei de la începutul sec. al XXI-lea. Uniunea Europeană a fost determinată pentru prima dată să adopte decizii fără precedent privind securitatea, apărarea și extinderea europeană. Scopul prezentului studiu este de a analiza impactul războiului din Ucraina asupra politicii externe a Uniunii Europene. În vederea realizării scopului menționat, vor fi realizate următoarele sarcini: de a prezenta unele efecte ale războiului din Ucraina asupra politicii externe europene; de a menționa transformările de politică externă ale UE produse în urma invaziei militare a FR în Ucraina; de a descrie esența și mecanismul de aplicare a Instrumentului European pentru Pace/Facilității Europene pentru Pace. În cadrul analizei problemei impactului războiului din Ucraina asupra politicii externe a UE, au fost aplicate următoarele metode de cercetare: analiza, sinteza, inducția, deducția, comparația, descrierea, observația și generalizarea.

În reflecțiile noastre, vom încerca să evidențiem unele efecte ale războiului din Ucraina asupra politicii externe europene. Printre primele reacții în cadrul UE în urma invaziei FR în Ucraina din 24 februarie 2022 a fost unitatea și solidarizarea statelor-membre. Cele 27 de state-membre au reacționat rapid, prin a impune Moscovei cele mai dure sancțiuni din istoria sa și au trimis asistență militară bilaterală directă Kievului. În ajunul invaziei statele-membre erau împărțite în privința amenințărilor din partea Moscovei: pe de o parte, Statele Baltice și Polonia pledau pentru aplicarea sancțiunilor dure față de FR, pe de altă parte, Ungaria și Germania manifestau rezerve pentru a acorda ajutor militar letal Ucrainei.

Cel de-al doilea impact, potrivit opiniei experților G. Fama și L. Musoil, a fost alinierea Uniunii Europene alături de ceilalți aliați occidentali (SUA, Marea Britanie, Canada) de a ajuta Ucraina să reziste invaziei rusești, crescând astfel costurile pentru FR și Belarus, dar păstrând în același timp ușa deschisă pentru dialog, diplomație și reducând riscurile de confruntare directă cu Moscova [1]. Printre principalele priorități ale UE au devenit menținerea eforturilor de a stopa vărsările de sțnge din Ucraina și gestionarea amenințărilor pe care le reprezintă războiul pentru securitatea în ansamblu a Europei.

Războiul din Ucraina accelerează transformările de politică externă a UE, deoarece Bruxelles-ul este forțat să se adapteze la noile realități geopolitice. Drept urmare, UE

pentru prima dată în istoria funcționării sale a decis să finanțeze livrarea de arme letale către o țară terță; să intensifice cooperarea în domeniul apărării în fața noilor percepții ale amenințărilor; să trimită semnale de aderare la UE pentru vecinii estici după ani de oboseală de extindere; să declanșeze la 4 martie 2022 Directiva de protecție temporară (2001), care acordă rezidență temporară refugiaților ucraineni. Protecția temporară este un mecanism de urgență a UE care este activat în cazul excepțional al unui aflux masiv de refugiați, pentru acordarea de protecție imediată și colectivă persoanelor strămutate și reducerea presiunii asupra sistemelor naționale de azil ale țărilor UE. Asumarea angajamentelor menționate demonstrează că UE operează în regim de criză și tinde să dezvolte o politică externă activă.

Decizia UE de a utiliza Instrumentul european pentru pace (IEP) sau Facilitatea Europeană pentru Pace, pentru a finanța livrarea de echipamente letale în Ucraina, reprezintă una dintre schimbările majore de politică externă europeană de război. IEP este un nou fond extrabugetar al UE, instituit la 22 martie 2021, pentru a finanța toate acțiunile sale externe, care au implicații militare sau în domeniul apărării în cadrul politicii externe și de securitate comune (PESC). Pentru perioada 2021-2027, a fost prevăzut fondul extrabugetar în valoare de 5 mld. EUR, finanțat prin contribuția statelor-membre ale UE [2]. Principalul obiectiv al IEP este de a spori capacitatea UE de a preveni conflictele, de a menține pacea și de a consolida stabilitatea și securitatea internațională. Drept urmare, UE pentru prima dată va putea să îmbunătățească ajutorul acordat țărilor partenere prin sprijinirea operațiunilor de menținere a păcii, creșterii capacității forțelor armate de a asigura pacea și securitatea pe teritoriul lor național, precum și prin acțiuni de natură militară/de apărare în sprijinul obiectivelor PESC și PSAC. Măsurile de asistență prevăd furnizarea de echipamente militare și de apărare la cererea țărilor terțe sau a organizațiilor regionale și internaționale.

Republica Moldova beneficiază de măsura de asistență a IEP pentru a consolida capacitățile Serviciului medical militar și ale Batalionului de geniu al Forțelor Armate, inclusiv a capacității acestora de a oferi serviciile respective populației civile în situații de criză sau de urgență. Valoarea măsurii de asistență pentru Republica Moldova constituie 7 mil. EUR pe o perioadă de 36 de luni [3]. Ucraina a beneficiat de cinci tranșe în valoare totală de 2,5 mld. EUR, a câte 500 mil. EUR fiecare, pentru a consolida capacitățile și reziliența forțelor armate ucrainene de a apăra integritatea teritorială și suveranitatea țării și a proteja populația civilă împotriva agresiunii militare ruse în curs [4].

În concluzie, menționăm că statele-membre ale UE au adoptat șapte pachete de sancțiuni ca răspuns la atacul militar fără precedent și neprovocat al FR împotriva Ucrainei, ceea ce reprezintă dovada unanimității, deși se admite „abținerea constructivă” a unor state-membre din anumite considerente politice. UE s-a coalizat cu NATO pentru a oferi ajutor militar, asistență economică, financiară și umanitară Ucrainei și a sancționa FR și Belarus pentru invazia militară. Măsurile de asistență militară ale UE acordate Ucrainei și Republicii Moldova sunt oferite în cadrul Facilității Europene pentru Pace conform obiectivelor PESC și PSAC. UE susține necondiționat Ucraina și va continua să ofere un sprijin puternic pentru reziliența generală economică, militară, socială și fi-

nanciară a Ucrainei, inclusiv ajutorul umanitar. UE condamnă cu hotărâre atacurile fără discernământ ale FR împotriva civililor și a infrastructurii civile și îndeamnă FR să își retragă imediat toate trupele și echipamentele militare de pe întregul teritoriu al Ucrainei în cadrul granițelor sale recunoscute internațional. Dreptul internațional umanitar, inclusiv cu privire la tratamentul prizonierilor de război, trebuie respectat. UE este ferm angajată să ofere sprijin militar suplimentar Ucrainei pentru a o ajuta să își exercite dreptul inerent de autoapărare împotriva agresiunii ruse, să își apere integritatea teritorială și suveranitatea.

Referințe:

1. FAMÀ, Giuseppe, MUSIOL, Lisa. *The war in Ukraine raises new questions for EU foreign policy.* Disponibil: https://reliefweb.int/report/world/war-ukraine-raises-new-questions-eu-foreign-policy [Accesat: 30.08.2022].
2. *UE instituie Instrumentul european pentru pace.* Disponibil: https://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2021/03/22/eu-sets-up-the-european-peace-facility/ [Accesat: 30.08.2022].
3. LUPIȚU, Robert. *Apărarea europeană: Țările UE au aprobat măsuri de asistență de 7 milioane de euro pentru Armata Republicii Moldova în cadrul Facilității Europene pentru Pace*. Disponibil: https://www.caleaeuropeana.ro/aparare-europeana-tarile-ue-au-aprobat-masuri-de-asistenta-de-7-milioane-de-euro-pentru-armata-republicii-moldova-in-cadrul-facilitatii-europene-pentru-pace/ [Accesat: 30.08.2022].
4. *European Peace Facility: EU support to Ukraine increased to €2.5 billion*. Disponibil: https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/07/22/european-peace-facility-eu-support-to-ukraine-increased-to-2-5-billion/ [Accesat: 30.08.2022].

Articol elaborat în cadrul Proiectului: „EU Economic Diplomacy as an Instrument of Foreign Policy Action". Cifrul: 620069-EPP-1-2020-1-MD-EPPJMO-MODULE.